

ผ้าก๊อ : ผืนผ้าทอในอดีต ใช้แขวนกางกั้นเพื่อแบ่งพื้นที่ใช้สอยเป็นพื้นที่เฉพาะ

"ผ้าก๊อ" เป็นผ้าทอในอดีต เป็นชื่อเรียกผ้าทอประเภทหนึ่งที่ทอขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ของการใช้งานของกลุ่มคนในบางวัฒนธรรม เช่น กลุ่มวัฒนธรรมไทลาว (ลาวเทิง ลาวลุ่ม ลาวสูง ใน สปป.ลาว) กลุ่มวัฒนธรรมไทแดงทั้งที่อยู่ในลาว และในประเทศเวียดนาม หรือกลุ่มวัฒนธรรมไทยวน ไทลื้อ ลาวพวน ลาวครั่ง ในประเทศไทย เป็นต้น คำว่า ผ้าก๊อ อาจมีความหมายที่แตกต่างกัน หรือการมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่นหรือตามแต่ละกลุ่มวัฒนธรรมนั้นๆ แต่ลักษณะและประโยชน์ของการใช้สอยจะมีความคล้ายคลึงกัน นั่นคือ เป็นผ้าที่ใช้เพื่อกางกั้น หรือกั้นเพื่อจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยเป็นพื้นที่เฉพาะหรือเพื่อความเป็นสัดส่วน

ผ้าก๊อ ในความหมายของกลุ่มวัฒนธรรมไทลาว (ลาวเทิง ลาวลุ่ม ลาวสูง ใน สปป.ลาว) กลุ่มวัฒนธรรมไทแดงทั้งที่อยู่ในลาว และในประเทศเวียดนาม จึงจะหมายถึง ผ้าที่ใช้แขวนกางกั้นเพื่อแบ่งพื้นที่ใช้สอยภายในอาคาร หรือบ้านเรือนเป็นพื้นที่เฉพาะเสมือนเป็นผ้าม่าน เช่น ใช้กั้นประตู หรือเป็นผ้าแขวนตกแต่งในพิธีกรรมเพื่อกำหนดเป็นพื้นที่เฉพาะ หรือใช้กั้นแบ่งส่วนนอนในตัวเรือนเพื่อความเป็นสัดส่วนและเป็นส่วนตัว ผ้าก๊อ ที่ใช้กั้นแบ่งส่วนนอนในตัวบ้านเรือนจะถือว่าเป็นผ้าที่สำคัญมาก เพราะเป็นเครื่องแสดงขอบเขตความเป็นส่วนตัว หากผู้อื่นผู้ใดที่ไม่ใช่บุคคลในครอบครัวล่วงล้ำผ่านผ้าก๊อผืนนี้เข้าไป จะถือว่าเป็นการกระทำผิดผีเรือน ผู้นั้นจะต้องมีการไถ่โทษตามแต่จะกำหนด ขนาดของผืนผ้าก๊อจะมีขนาดใหญ่มีความกว้างและความยาวพอดีกับช่องประตู หรือพอดีกับพื้นที่ที่ต้องการกางกั้นไว้เป็นการเฉพาะ วัสดุที่ใช้ทอ ผ้าก๊อ มักเป็นฝ้ายมากกว่าไหม ตัวผืนผ้าอาจมีการตัดต่อด้วยผ้าหลายชั้น หรือนิยมต่อขอบบนด้วยผ้าฝ้ายสีแดง สีดำ หรือสีน้ำเงิน

ลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าก๊อในกลุ่มวัฒนธรรมเหล่านี้มีทั้งลวดลายเรขาคณิต และลวดลายรูปสัตว์ในตำนาน หรือสัตว์หิมพานต์ เช่น ลายหงส์ ลายช้าง ลายนกหัสติลิงค์ และโดยเฉพาะลาย “นาค” ในรูปลักษณะต่างๆ ที่ผู้ทอมักตกแต่งลวดลายให้เป็นลายนาคขนาดใหญ่ที่โดดเด่นชัดเจนกว่าลายประกอบอื่นๆ เพื่อที่จะสื่อให้เป็นสัญลักษณ์ตามคติความเชื่อ เช่น ลวดลายนาคที่สื่อความหมายถึงความปกป้องอารักขาให้อยู่รอดปลอดภัยอันอาจหมายถึงเพื่อให้เป็นทวารบาลทำหน้าที่ปกป้องไม่ให้สิ่งชั่วร้ายผ่านเข้าไปได้ หรือลวดลายนาคที่สะท้อนความเชื่อที่ว่าจะช่วยป้องกันผีसाงที่จะมาทำร้ายเจ้าของเรือน หรือลวดลายนาคที่สื่อสะท้อนถึงความเป็นสิริมงคล ความเจริญรุ่งเรือง หรือการอยู่ครองคู่ของคู่สามีภรรยาในการครองเรือนให้อยู่คู่กันตลอดชีวิต เช่นนี้เป็นต้น

ผ้ากึ่ง

100/10

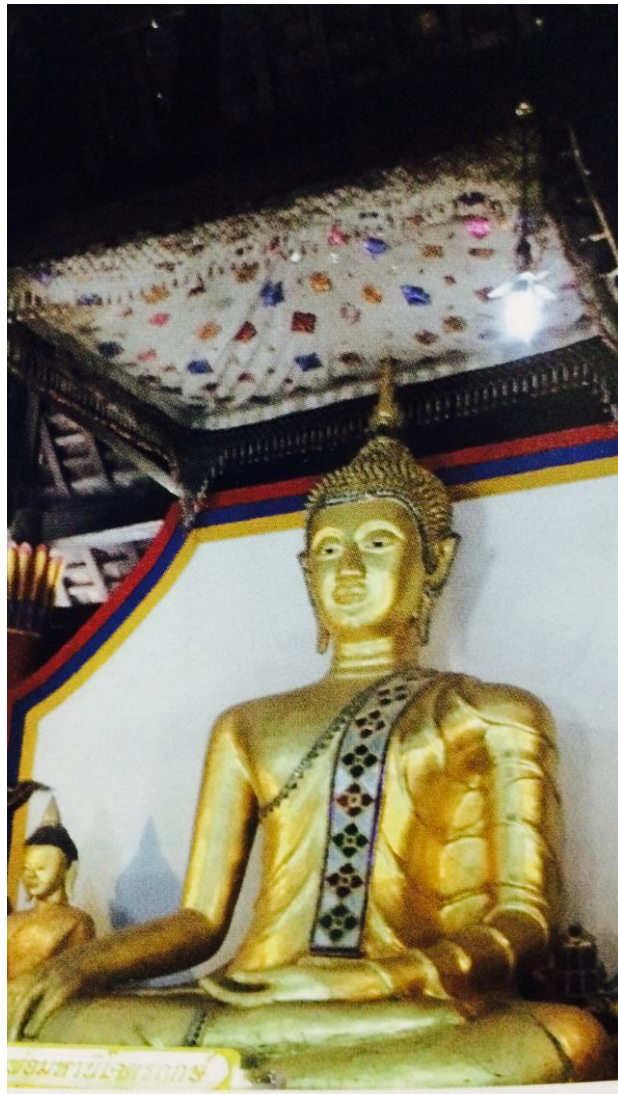

ลวดลายบนผืนผ้ากั๊ว

ผ้ากั๊ง : ผืนผ้าทอในอดีต ใช้ซึ่งกางกั้นในทางศาสนา

"ผ้ากั๊ง" นั้น นอกจากจะมีความหมายหมายถึงผ้าที่ใช้แขวนกางกั้นเพื่อแบ่งพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารหรือบ้านเรือนเป็นพื้นที่เฉพาะเสมือนเป็นผ้าม่าน ในกลุ่มวัฒนธรรมไทลาว (ลาวเทิง ลาวลุ่ม ลาวสูง ใน สปป.ลาว) กลุ่มวัฒนธรรมไทแดงทั้งที่อยู่ในลาว และในประเทศเวียดนาม (ตามรายละเอียดที่กล่าวถึง ในตอนที่ 1) แล้วก็ตาม แต่สำหรับในกลุ่มวัฒนธรรมไทยวน ไทลื้อ ลาวพวน ลาวครั่ง ในประเทศไทยนั้น "ผ้ากั๊ง" จะมีความหมายที่แตกต่างกันออกไป ผ้ากั๊ง ในความหมายของกลุ่มวัฒนธรรมเหล่านี้จึงจะหมายถึง ผ้าที่นิยมใช้ในทางศาสนา โดยจะใช้กางกั้นหรือชิงไว้เหนือพระพุทธรูป ในพระอุโบสถหรือพระวิหาร ส่วนใหญ่แล้วมักจะกางกั้นไว้เหนือพระเศียรของพระพุทธรูปประธาน ในบางชุมชนบางแห่งจะใช้ผ้ากั๊งสำหรับกางกั้นเหนือบริเวณแท่นอาสนะที่พระสงฆ์จะขึ้นนั่งสวดมนต์ ทั้งนี้เพื่อให้มีการแบ่งสัดส่วนและแบ่งแยกพื้นที่กันเด็ดขาดระหว่างสงฆ์กับฆราวาส ดังนั้นผ้ากั๊งของกลุ่มวัฒนธรรมกลุ่มนี้จึงมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไปหลายชื่อแต่ท้องถิ่นนิยม เช่น ผ้ากั๊ง หรือผ้ามุงบน หรือ ผ้าเทิงพระเจ้า เป็นต้น

ใช้ผ้ากั๊งกางกั้นหรือชิงไว้เหนือพระพุทธรูป

การชิงผ้ากั๋งอยู่เหนือบนยอดสุดของปราสาทศพ

นอกจากนั้น "ผ้ากั๋ง" ยังจะนำมาใช้เป็นผ้าที่กางกันเหนือสถานที่ฌาปนสถานหรือสถานที่จัดส่งสการปลงศพ หรือเผาศพของพระภิกษุในวัฒนธรรมล้านนา ที่มีการจัดสร้างปราสาทนกหัสติลิงค์ขึ้นเป็นการเฉพาะเพื่อใช้แทนเมรุที่เผาศพ ตามความเชื่อที่ว่า นกหัสติลิงค์นี้จะนำพาวิญญาณของผู้วายชนม์ไปสู่สุคติภพอันไกลโพ้นได้ บนยอดสุดของปราสาทใส่ศพจะผูก ผ้ากั๋ง หรือผ้าเทิงพระเจ้า กางกันไว้เหนือสุด ถือเป็น การแบ่งแยกขอบเขตของฆราวาสกับสงฆ์ออกจากกันอย่างเด็ดขาด หรืออีกนัยหนึ่งเป็นความเชื่อในเรื่องของการได้สิ้นอายุขัยภายใต้ร่มเงาผ้ากาสาหวัดร์สมดังเจตนาของสมณะเพศ จึงเชื่อว่า การชิงผ้ากั๋งอยู่เหนือบนยอดสุดของปราสาทศพ เป็นการกางกันเปลวเพลิงขณะที่ได้ทำการฌาปนกิจกลางแจ้งนั้น ไม่ให้เปลวไฟนั้นแผดเผาขึ้นไปถึงสวรรค์ชั้นพรหมได้ ผ้ากั๋ง ที่ใช้ในทางศาสนาเช่นนี้ นิยมทอขึ้นเป็นผ้าฝ้ายสีขาว หรือฝ้าย้อมสีตามแบบสีของจีวรพระสงฆ์ก็ได้ บางครั้งก็ใช้ผ้าสีอื่นๆ เช่น สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน มาตกแต่งด้วยการตัดขอบ หรือใช้ลูกปัดร้อยถักเป็นตาข่ายหรืออุบะห้อยประดับโดยรอบแทนระบาย บางผืนอาจมีการตกแต่งประดับด้วยดอกหรือดวงดาวด้วยการฉลุกระดาษสีแปะประดับ อันมีความหมายถึงดาวเพดานและอนันตจักรวาลที่ปรากฏกล่าวไว้ตามพระคัมภีร์ในพระศาสนา ลักษณะโครงสร้างของผืนผ้าขึ้นอยู่กับความนิยมของแต่ละกลุ่มวัฒนธรรม และการใช้งาน ลวดลายบนผ้ากั๋งที่นิยม มีทั้งลักษณะลายเรขาคณิต และลายรูปสัตว์ในตำนานที่มีความเกี่ยวเนื่องและความเชื่อด้านศาสนา เช่น ลายช้าง ลายม้า ลายนาค เป็นต้น

ในอดีตนั้น เชื่อกันว่าอันสงส์ของการถวายผ้ากั๊ง หรือผ้าเทิงพระเจ้า หรือผ้ามุงบน จะเป็นกุศลปัจจัย ให้ได้ไปเกิดในยุคพระศรีอารียเมตไตร รวมทั้งได้อันสงส์ต่อเนื่องไปอีก 16 กัลป์ กับทั้งจะได้เป็นพระอินทร์อีก 7 ชาติ ได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ 7 ชาติ และบุคคลผู้นั้นเมื่ออยู่ในสถานที่ใด เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายก็จัก เคารพบูชาอยู่ทุกเมื่อ ผ้ากั๊ง ในอดีตจึงสะท้อนถึงความเชื่อที่แต่ละกลุ่มวัฒนธรรมให้ความสำคัญในชีวิต ลวดลายที่ปรากฏโดดเด่นในผ้าชนิดนั้น ประกอบด้วย **ลายช้าง ลายม้า และ ลายเครื่องบิน** ซึ่งอยู่ในกลุ่ม ลวดลายของสัตว์ที่นิยมนำมาทอในผ้าชนิด มีความเกี่ยวเนื่องและความเชื่อด้านศาสนา

ลวดลายนาค บนพื้นผ้ากึ่ง